

Príloha 8 výzvy

Princípy desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie

Princíp desegregácie

Odstránenie segregácie/desegregácia predstavuje proces, ktorého výsledkom je ukončenie priestorového a sociálneho rozdelenia /izolácie obyvateľov rómskych komunít a majoritnej populácie. Ide o prístup, ktorý je zároveň jedným z troch základných princípov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020¹. Odstraňovanie segregácie je v kontexte sociálnej inklúzie len prostriedkom na prekonávanie bariér v prístupe k základným službám, priestorom, vybaveniu a pod., ktorým čelí MRK, čím jej obyvatelia získavajú viac príležitostí zúčastňovať sa na živote spoločnosti.

Na lokálnej úrovni môže prísť k situácií, kedy je problematické alebo nemožné vyhnúť sa segregácii. Ak v rámci realizácie projektu nie je možné sa vyhnúť priestorovej segregácii, priestorová segregácia v takomto prípade môže byť akceptovaná ako dočasné riešenie za predpokladu, že ostatné procesy sú smerované k sociálnemu začleneniu. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby nedochádzalo k prehlbovaniu segregácie, a to inými nesegregačnými opatreniami.

Ako príklad je možné uviesť zámer vybudovania predškolského zariadenia, ktoré má byť situované v segregovanej osade alebo úplne segregovanej rómskej osade. V danom prípade je potrebné zohľadniť nasledovné body:

- preukázanie objektívnych dôvodov, ktoré znemožňujú uplatniť desegregačné opatrenia (ako napr. preukázanie vlastníckych vzťahov k pozemkom; územno-plánovacia dokumentácia; posúdenie vzdialenosti (fyzickej/geografickej dostupnosti) predškolského zariadenia v obci za predpokladu, že existuje; posúdenie kapacity v existujúcom predškolskom zariadení);
- dodržanie rovnakých štandardov kvality vybavenia predškolského zariadenia, ktoré je predmetom zámeru;
- zavedenie inkluzívnych prvkov vzdelávania v predškolskom zariadení;
- dôsledné monitorovanie intervencie (napr. sledovanie úspešnosti začleňovania detí do bežných základných škôl).

Princíp degetoizácie

Ďalším princípom je degetoizácia. Vnútna podstata getoizácie vedie k neustálemu prehlbovaniu a rozširovaniu geta. V dôsledku marginalizácie, stigmatizácie a segregácie hľadá postihnutá skupina miesto, kde bude prijatá, kde ju nikto nebude odsudzovať, stigmatizovať ani ohrozovať. Z tohto dôvodu sa presťahujú na miesto, kde žijú ľudia s im podobnými charakteristikami. Takéto miesto je však väčšinou mimo oblasť, v ktorej sa bežne zdržiavajú ľudia z väčšinovej spoločnosti, a tí ho časom začnú vnímať ako miesto, kam nie je dobré chodiť. Týmto spôsobom dochádza k obojstrannému uzatváraniu miesta.

Getoizácia vo svojich dôsledkoch vedie vždy aj k sociálnemu prepadu a ďalším nežiaducim javom, preto je nevyhnutné pri inklúzii marginalizovaných rómskych komunít striktnie aplikovať tento princíp. Degetoizácia znamená prerušiť popísanú gradáciu sociálneho vylúčovania a postupne rušiť stigmatizáciu cieľovej skupiny.

Princíp destigmatizácie

Tretím strategickým princípom je destigmatizácia. Problémy spojené so stigmatizáciou sa v prevažnej miere týkajú väčšiny rómskej populácie v spoločnosti. Proces sociálneho označovania spočíva v tom, že Rómovia dostávajú od spoločnosti „označenie“ (nálepku), ktorým sa im pripisujú znaky, ktoré zakladajú na predsudkoch a nie zo znalosti o ich skutočnom správaní. Jej negatívnym dôsledkom je diskriminácia a prenasledovanie stigmatizovaných osôb. Správanie a činnosť stigmatizovaných osôb bývajú pripisované ich

¹ Dokument je zverejnený na www.minv.sk/?romske-komunity-uvod&subor=160449

prirodzeným vlastnostiam a interpretované ako prejav ich zlej vôle, výsledok patologickosti a považované za dôkaz oprávnene zlého postoja k nim.

Destigmatizácia znamená dosiahnuť v dominujúcej skupine, aby pristupovala ku každému členovi stigmatizovanej skupiny individuálne a posudzovala ho na základe jeho skutočného správania a činnosti. Napríklad intervencie v oblasti vzdelávania by mali byť realizované tak, aby negenerovali riziko zvýhodnenia jednej skupiny žiakov voči druhej. Podnetom stigmatizácie môžu byť napr. komplementárne/podporné aktivity (výlety, kultúrne podujatia a pod.), ktoré sú organizované len pre deti z MRK, prípadne aj ich rodičov. Vhodnou intervenciou v oblasti destigmatizácie je realizovať spoločné osvetové, neformálne vzdelávacie aktivity zamerané na zvyšovanie akceptácie rôznorodosti, posilňovanie kultúrnej identity a senzibilizácie, atď.